

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12

The 12th STOU National Research Conference

การยอมรับการหยุดเผาใบอ้อยของเกษตรกรในอำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์

The Adoption of the Stop of Sugarcane Leave Burning of Farmers

in Krok Phra district, Nakhonsawan

นริศรา ดวงอัน (Narisara Duangun)¹ พลสรารณ สรารณมย์ (Phonsaran Sararom)² สุนันท์ สีสั่งข์ (Sunan Seesang)³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ผลิตอ้อย (2) ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการใบอ้อยของเกษตรกร (3) ความคิดเห็นต่อการจัดการใบอ้อยของเกษตรกร (4) การยอมรับการหยุดเผาใบอ้อยของเกษตรกร และ (5) ปัญหาและข้อเสนอแนะต่อการหยุดเผาใบอ้อยของเกษตรกร ประชากรที่ศึกษา คือ เกษตรกรผู้ผลิตอ้อยในพื้นที่อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์ ที่ได้ขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับสำนักงานเกษตรอำเภอโกรกพระ ในปีการผลิต 2564/65 จำนวน 232 ราย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาร์ ยามาเน ที่ความคลาดเคลื่อน 0.07 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 109 ราย ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ ผลการศึกษาพบว่า (1) เกษตรกรผู้ผลิตอ้อยส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 54.95 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีจำนวนแรงงานภาคการเกษตรในครัวเรือนเฉลี่ย 1.94 คน มีพื้นที่ผลิตอ้อยเฉลี่ย 23.39 ไร่ ประสิทธิภาพในการผลิตอ้อยเฉลี่ย 12.22 ปี ปริมาณผลผลิตอ้อยเฉลี่ย 10.03 ตันต่อไร่ รายได้เฉลี่ยจากการผลิตอ้อย 9,517.51 บาทต่อไร่ ต้นทุนการผลิตอ้อยเฉลี่ย 4,779.89 บาทต่อไร่ แหล่งเงินทุนในการผลิตอ้อยมาจากเงินทุนของตนเองและเงินกู้ยืมเป็นส่วนใหญ่ เกษตรกรมากกว่าครึ่งเก็บเกี่ยวอ้อยโดยวิธีใช้รถตัดอ้อยของโรงงานน้ำตาล โดยเครื่องจักรกลการเกษตรส่วนมากมาจากการจ้างหรือเช่า (2) เกษตรกรร้อยละ 88.99 มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการใบอ้อยอยู่ในระดับมาก โดยมีความรู้มากที่สุดในการดำเนินการไถกลบใบอ้อยทำให้ดินอุดมสมบูรณ์ รองลงมาคือ ใบอ้อยสามารถจำหน่ายให้โรงงานน้ำตาลเพื่อนำมาผลิตพลังงานชีวมวลได้ ในขณะที่เกษตรกรมีความรู้น้อยที่สุดในประเด็น ใบและยอดอ้อยเป็นชีวมวลที่มีค่าความร้อนสูงและความชื้นต่ำ (3) เกษตรกรส่วนใหญ่มีการจัดการใบอ้อยด้วยวิธีการไถกลบและสับใบอ้อย ในขณะที่เกษตรกรเกือบทั้งหมดไม่เลือกวิธีการใช้ใบอ้อยเป็นอาหารสัตว์ (4) เกษตรกรร้อยละ 65.1 ยอมรับการหยุดเผาใบอ้อยด้วยวิธีการไถกลบและสับใบอ้อย (5) เกษตรกรมีปัญหาด้านวิธีการส่งเสริมในระดับปานกลาง ในประเด็นการให้คำปรึกษาแนะนำเรื่องการจัดการอ้อยจากเจ้าหน้าที่ และการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เกษตรกรให้ข้อเสนอแนะว่า เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐควรลงพื้นที่ที่ตรงการหยุดเผาอ้อยและให้คำแนะนำในการจัดการใบอ้อย รวมถึงหน่วยงานภาครัฐควรให้การสนับสนุนเครื่องจักรกลการเกษตรให้แก่กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตอ้อยเพื่อลดการเผาอ้อย

คำสำคัญ การยอมรับ การหยุดเผาใบอ้อย การจัดการใบอ้อย

¹ นักศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช email: narisara159d@gmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช email: ponsaran.sar@stou.ac.th

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช email: sseesang@hotmail.com

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12

The 12th STOU National Research Conference

Abstract

The objectives of this research were to study (1) social and economic conditions of sugarcane production farmers (2) knowledge and practice about sugarcane leave management of farmers (3) opinions towards sugarcane leave management of farmers (4) the adoption of the stop of sugarcane leave burning of farmers and (5) problems and suggestions on the stop of sugarcane leave burning of farmers. The population of this study was 232 sugarcane production farmers in the area of Krok Phra district, Nakhon Sawan province who had registered as farmers with Krok Phra district agricultural extension office in the 2021/22 production year. The sample size of 109 people was determined by using Taro Yamane formula with the error value of 0.07 and simple random sampling method. Data were collected by conducting interview. Statistics applied for analysis were such as frequency, percentage, minimum value, maximum value, mean, standard deviation, and ranking. The results of the study revealed that (1) most of the sugarcane production farmers were female with the average age of 54.95 years of age, completed primary school education, and had the average labor in the agricultural sector in the household was 1.94 people. They had the average sugarcane production area of 23.39 Rai, had the average experience in sugarcane production of 12.22 years, had the average sugarcane productivity of 9,517.51 Baht/Rai, and had the average sugarcane production cost of 4,779.89 Baht/Rai. The funding sources in sugarcane production mostly came from their own funding and saving. More than half of the farmers harvested sugarcane by using sugarcane cutter machine of sugar factory. Most of the agricultural machines came from hiring or renting. (2) 88.99% of farmers had knowledge on sugarcane leave management at the high level with the highest knowledge level in the aspect of ploughing and over the sugarcane leaves for making fertile soil. Second to that was that the sugarcane leaves were able to sell to sugar factory to produce biomass energy. The farmers had the least knowledge level in the aspect of sugarcane leaves and shoots as the biomass with high heat and low humidity. (3) Most of the farmers adopted the sugarcane leave management by using methods of ploughing over and leave grinding. Almost none of the farmers chose the method of using the sugarcane leaves as animal food. (4) 65.1% of farmers adopted the stop in burning the sugarcane leaves by using the ploughing over and leaves grinding method. (5) Farmers encountered with the problems regarding extension methods at the moderate level on the issues about consultation on sugarcane management from officers and the support from related agencies. Farmers suggested that the government officers should go into the field area to campaign on the stop of sugarcane leave burning and give out suggestions on the sugarcane leave management. They should also give support on the agricultural machines for sugarcane production farmer group to reduce sugarcane burning.

Keywords: Adoption, Stop of burning sugarcane leaves, Sugarcane leave management

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12

The 12th STOU National Research Conference

บทนำ

การเผาใบอ้อยและการเผาในพื้นที่ทำการเกษตรเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดมลพิษทางอากาศ ก่อให้เกิดฝุ่นละออง หมอกควัน ก๊าซพิษ แก๊ส และเขม่าควัน ส่งผลทำให้เกิดปัญหาหมอกควันปกคลุมประเทศไทย และมีผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน กระทบการท่องเที่ยว สูญเสียทางด้านเศรษฐกิจของประเทศ และยังเป็นสาเหตุสำคัญของปัญหาดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ทำให้ดินเสื่อมโทรมอินทรีย์วัตถุและธาตุอาหารในดินต่ำลง โครงสร้างดินอัดแน่นเสียหาย กักเก็บน้ำได้น้อยลง ทำให้พืชไม่สามารถเจริญเติบโตได้เต็มที่ ผลผลิตต่ำ การเผายังทำลายแมลงศัตรูธรรมชาติและจุลินทรีย์ที่มีประโยชน์ในดิน ทำให้ระบบนิเวศในดินไม่สมดุล เกิดการแพร่ระบาดของโรคพืชได้ง่ายขึ้น เกษตรกรจึงต้องใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัดมากขึ้น ทำให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้นตามไปด้วย (วิไลวรรณ สอนพูล, 2559).

กรมส่งเสริมการเกษตรได้จัดทำโครงการการหยุดเผาในพื้นที่ทำการเกษตรเพื่อแก้ปัญหาการเผาที่สร้างปัญหามลพิษและหมอกควัน โดยส่งเสริมให้ความรู้ด้านการหยุดเผาและชี้ให้เห็นถึงผลกระทบที่เกิดจากการเผาในพื้นที่ทำการเกษตร นำเสนอทางเลือกและสาธิตการใช้เทคโนโลยีการเกษตรทดแทนการเผาแก่เกษตรกร เพื่อปรับเปลี่ยนทัศนคติและจิตสำนึกของเกษตรกรให้ยอมรับการทำการเกษตรแบบปลอดการเผา โดยนำเสนอทางเลือกวิธีต่างๆ ตามบริบทของแต่ละพื้นที่ ยกตัวอย่าง เช่น การไถกลบ การใช้เศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรในการปรับปรุงบำรุงดิน การผลิตปุ๋ยอินทรีย์ การผลิตเป็นอาหารสัตว์ การนำมาใช้เป็นพลังงานทดแทน และการใช้เครื่องจักรกลทางการเกษตรมาเป็นทางเลือกในการเก็บเกี่ยว เป็นต้น (ข่าวกรมส่งเสริมการเกษตร, 2564).

จากรายการข้อมูลการผลิตอ้อยของเกษตรกรในจังหวัดนครสวรรค์ ปี 2565 มีพื้นที่การเพาะปลูก 147,322.7 ไร่ จำนวน 6,422 ครัวเรือน สถานการณ์การผลิตอ้อยของอำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์ มีพื้นที่เพาะปลูก 4,100.5 ไร่ จำนวน 232 ครัวเรือน (สำนักงานเกษตรอำเภอโกรกพระ, 2565) โดยการเก็บเกี่ยวอ้อยของเกษตรกรสามารถทำได้สองวิธี ได้แก่ การตัดอ้อยสด และการเผาอ้อยก่อนเก็บเกี่ยว หรือที่เรียกกันว่าอ้อยไฟไหม้ ซึ่งทำให้เก็บเกี่ยวได้ง่ายและสะดวกโดยไม่ต้องลอกกาบใบและได้ปริมาณมากกว่าอ้อยสดถึงสองเท่า ประกอบกับปัญหาการขาดแคลนแรงงาน ยิ่งส่งผลให้แรงงานมีอำนาจต่อรองในการเผาใบอ้อยมากขึ้น อีกทั้งการตัดอ้อยยังมีปริมาณน้อยและการใช้งานไม่เหมาะสมกับพื้นที่ ทำให้เกษตรกรยังคงนิยมการเก็บเกี่ยวอ้อยไฟไหม้มากกว่าการจ้างรถตัด (อนงค์นาถ สุขสิริ, 2556).

จากเหตุผลดังกล่าว จึงมีความสำคัญในการทำงานวิจัยเรื่อง การยอมรับการหยุดเผาใบอ้อยของเกษตรกร เพื่อต้องการทราบว่าเกษตรกรผู้ผลิตอ้อยในอำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์ มีการยอมรับการหยุดเผาอ้อยอย่างไร ตลอดจนปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกร เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมให้เกษตรกรเกิดการยอมรับการหยุดเผาอ้อย และเกิดประโยชน์อย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ผลิตอ้อย
2. เพื่อศึกษาความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการใบอ้อยของเกษตรกร
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นต่อการจัดการใบอ้อยของเกษตรกร
4. เพื่อศึกษาการยอมรับการหยุดเผาใบอ้อยของเกษตรกร

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12

The 12th STOU National Research Conference

5. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะต่อการหยุดเผาใบอ้อยของเกษตรกร

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรที่ศึกษาในครั้งนี้ คือ เกษตรกรผู้ผลิตอ้อยใน อ.โกรกพระ จ.นครสวรรค์ ที่ได้ขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับสำนักงานเกษตรอำเภอโกรกพระ ในปีการผลิต 2564/65 จำนวน 232 ราย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตร Taro Yamane ที่ความคลาดเคลื่อน 0.07 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 109 ราย ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วยคำถามปลายปิดและปลายเปิด แบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้ (1) สภาพสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร (2) ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการใบอ้อยของเกษตรกร (3) ความคิดเห็นต่อการจัดการใบอ้อยของเกษตรกร (4) การยอมรับการหยุดเผาใบอ้อยของเกษตรกร (5) ปัญหาและข้อเสนอแนะต่อการยอมรับการหยุดเผาใบอ้อยของเกษตรกร ตรวจสอบความน่าเชื่อถือ (Reliability) ของเครื่องมือตามวิธีการของ Cronbach's alpha ตอนที่ 2 ความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการจัดการใบอ้อย (10ข้อ) ได้ค่า alpha = 0.872 ตอนที่ 4 การยอมรับการหยุดเผาใบอ้อยของเกษตรกร (5ข้อ) ได้ค่า alpha = 0.856 ตอนที่ 5 ปัญหาต่อการยอมรับการหยุดเผาใบอ้อยของเกษตรกร ได้ค่า alpha = 0.741 ซึ่งค่า

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12

The 12th STOU National Research Conference

alopha มากกว่า 0.7 หมายความว่า แบบสัมภาษณ์มีความเชื่อถือได้ (ไพบูรณ์ คะเชนทร์พรรค, 2561) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ

ผลการวิจัย

1. สภาพสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ผลิตอ้อย

1.1 สภาพทางสังคม เกษตรกรผู้ผลิตอ้อยมากกว่าครึ่งเป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 54.95 ปี ส่วนใหญ่สมรสแล้ว จบการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวนสมาชิกครัวเรือนเฉลี่ย 3.56 คน

1.2 สภาพทางเศรษฐกิจ มีแรงงานในครัวเรือนภาคการเกษตรเฉลี่ย 1.94 คน พื้นที่ทำการกรรมการเกษตรเฉลี่ย 38.19 ไร่ เป็นพื้นที่ถือครองในครัวเรือนเฉลี่ย 26.01 ไร่ และพื้นที่เช่าเฉลี่ย 28.49 ไร่ โดยมีพื้นที่ผลิตอ้อยเฉลี่ย 23.36 ไร่ พื้นที่ผลิตข้าวเฉลี่ย 17.86 ไร่ พื้นที่ผลิตพืชไร่เฉลี่ย 18.48 ไร่ ประสบการณ์ผลิตอ้อยเฉลี่ย 12.22 ปี ปริมาณผลผลิตอ้อยที่ได้รับเฉลี่ย 10.03 ตันต่อไร่ ซึ่งมีรายได้จากการผลิตอ้อยเฉลี่ย 9,517.51 บาทต่อไร่ และต้นทุนการผลิตอ้อยเฉลี่ย 4,779.89 บาทต่อไร่ โดยแหล่งเงินทุนในการผลิตอ้อยมาจากเงินทุนของตนเองและเงินกู้ยืมเป็นส่วนใหญ่ เกษตรกรมากกว่าครึ่งเก็บเกี่ยวอ้อยโดยวิธีใช้รถตัดอ้อยของโรงงานน้ำตาล โดยเครื่องจักรกลการเกษตรส่วนมากมาจากการจ้างหรือเช่า

2. ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการใบอ้อยของเกษตรกร

2.1 ความรู้เกี่ยวกับการจัดการใบอ้อยของเกษตรกร

เกษตรกรร้อยละ 88.99 มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการใบอ้อยอยู่ในระดับมาก โดยมีความรู้มากที่สุดในการประเด้นการไถกลบใบอ้อยทำให้ดินอุดมสมบูรณ์ รองลงมาคือ ใบอ้อยสามารถจำหน่ายให้โรงงานน้ำตาลเพื่อนำมาผลิตพลังงานชีวมวลได้ ในขณะที่เกษตรกรมีความรู้น้อยที่สุดในประเด็น ใบและยอดอ้อยเป็นชีวมวลที่มีค่าความร้อนสูงและความชื้นต่ำ

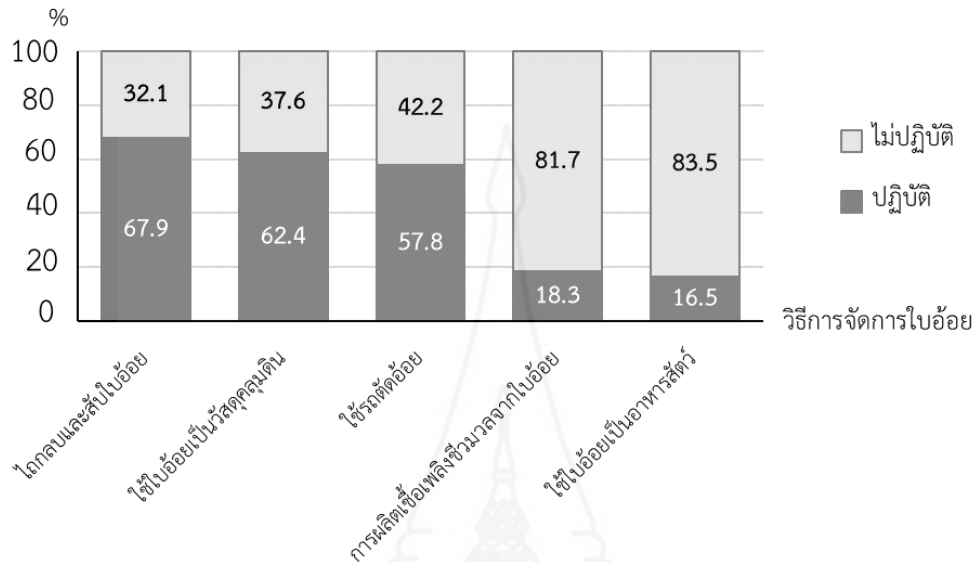
2.2 การปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการใบอ้อยของเกษตรกร

เกษตรกรส่วนใหญ่นิยมจัดการใบอ้อยด้วยวิธีการไถกลบและสับใบอ้อย (ร้อยละ 67.9) รองลงมาคือ การใช้ใบอ้อยเป็นวัสดุคลุมดิน (ร้อยละ 62.4) และการใช้รถตัดอ้อย (ร้อยละ 57.8) ในขณะที่เกษตรกรเกือบทั้งหมดไม่เลือกวิธีการใช้ใบอ้อยเป็นอาหารสัตว์ (ร้อยละ 83.5) รองลงมาคือ การนำใบอ้อยไปผลิตเป็นเชื้อเพลิงชีวมวล (ร้อยละ 81.7) ดังภาพที่ 1

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12

The 12th STOU National Research Conference

ภาพที่ 1 การปฏิบัติของเกษตรกรในการจัดการใบอ้อยแบบต่างๆ

3. ความคิดเห็นต่อการจัดการใบอ้อยของเกษตรกร

ความคิดเห็นต่อการจัดการใบอ้อยของเกษตรกรในงานวิจัยครั้งนี้ใช้ทฤษฎี 5 M model คือ วิธีการวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับปัจจัยที่เกิดขึ้นในระบบการผลิตอ้อยเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงและแก้ไข โดย 5 M แต่ละด้านที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ Manpower (แรงงาน) Machine (เครื่องจักร) Material (วัสดุอุปกรณ์) Method (วิธีการ) และ Management (การบริหารจัดการ) (GreedisGoods, 2561)

จากผลการศึกษาครั้งนี้ พบว่า

3.1 การใช้รถตัดอ้อย เกษตรกรร้อยละ 44.0 เก็บเกี่ยวอ้อยโดยใช้รถตัดอ้อย เนื่องจากมีเครื่องจักร โดยโรงงานน้ำตาลมีรถรับจ้างตัดอ้อยให้บริการ และเกษตรกรร้อยละ 36.4 ไม่ใช้รถตัดอ้อย เนื่องจากในช่วงโรงงานน้ำตาลเปิดหีบอ้อย เกษตรกรจึงเร่งเก็บเกี่ยวผลผลิตส่งเข้าโรงงาน ทำให้เครื่องจักรไม่เพียงพอต่อความต้องการของเกษตรกร และไม่สามารถรอคิวรถตัดอ้อยได้

3.2 การใช้ใบอ้อยเป็นวัสดุคลุมดิน เกษตรกรร้อยละ 26.6 ใช้ใบอ้อยเป็นวัสดุคลุมดิน เนื่องจากมีเครื่องจักร โดยใช้รถตัดอ้อยตัดใบอ้อยไปพร้อมกับการเก็บเกี่ยวต้นอ้อย และเกษตรกรร้อยละ 10.1 ไม่ใช้ใบอ้อยเป็นวัสดุคลุมดิน เนื่องจากมีความคิดเห็นว่าเป็นวิธีการที่ยุ่งยาก

3.3 การไกลและสับใบอ้อย เกษตรกรร้อยละ 48.6 เลือกวิธีการไกลและสับใบอ้อย เนื่องจากมีเครื่องจักร โดยใช้รถแทรกเตอร์ในไกลและสับใบอ้อยเพื่อปรับปรุงดินก่อนการปลูกอ้อยรอบใหม่

3.4 การใช้ใบอ้อยผลิตอาหารสัตว์ เกษตรกรร้อยละ 26.6 ไม่ใช้ใบอ้อยผลิตอาหารสัตว์ เนื่องจากขาดการบริหารจัดการที่ดีระหว่างเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานของรัฐกับเกษตรกรผู้ผลิตอ้อยและเลี้ยงสัตว์ ทำให้เกษตรกรไม่ทราบว่ ใบอ้อยสามารถใช้ผลิตอาหารสัตว์ เช่น โค กระบือ ทดแทนหญ้าอาหารสัตว์หรือฟางข้าวได้

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12

The 12th STOU National Research Conference

3.5 การผลิตเชื้อเพลิงชีวมวลจากใบอ้อย เกษตรกรร้อยละ 30.3 ไม่จำหน่ายใบอ้อยให้โรงงานน้ำตาลเพื่อผลิตเชื้อเพลิงชีวมวล เนื่องจากขาดการบริหารจัดการที่ดีระหว่างโรงงานน้ำตาลกับเกษตรกร ทำให้เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ทราบว่าโรงงานน้ำตาลมีการรับซื้อใบอ้อยเพื่อนำไปผลิตเชื้อเพลิงชีวมวล

ตารางที่ 1 ความคิดเห็นต่อการจัดการใบอ้อยของเกษตรกร

n = 109

การจัดการใบอ้อย		การปฏิบัติ (ร้อยละ)	จำนวนเกษตรกร (ร้อยละ)				
			แรงงาน	เครื่องจักร	วัสดุ อุปกรณ์	วิธีการ	การบริหาร จัดการ
1. การใช้รถตัดอ้อย	ปฏิบัติ	63	0	48	0	10	5
		(57.8)	(0.0)	(44.0)	(0.0)	(9.2)	(4.6)
	ไม่ปฏิบัติ	46	0	34	1	1	4
		(42.2)	(0.0)	(36.7)	(0.9)	(0.9)	(3.7)
2. การใช้ใบอ้อยเป็นวัสดุ คลุมดิน	ปฏิบัติ	68	9	29	9	10	11
		(62.4)	(8.3)	(26.6)	(8.3)	(9.2)	(10.1)
	ไม่ปฏิบัติ	41	9	6	6	11	9
		(37.6)	(8.3)	(5.5)	(5.5)	(10.1)	(8.3)
3. การไถกลบและ สับใบอ้อย	ปฏิบัติ	74	1	53	6	9	5
		(67.9)	(0.9)	(48.6)	(5.5)	(8.3)	(4.6)
	ไม่ปฏิบัติ	35	2	21	4	6	2
		(32.1)	(1.8)	(19.3)	(3.7)	(5.5)	(1.8)
4. การใช้ใบอ้อยผลิต อาหารสัตว์	ปฏิบัติ	18	2	2	5	4	5
		(16.5)	(1.8)	(1.8)	(4.6)	(3.7)	(4.6)
	ไม่ปฏิบัติ	91	5	18	15	24	29
		(83.5)	(4.6)	(16.5)	(13.8)	(22.0)	(26.6)
5. การผลิตเชื้อเพลิง ชีวมวลจากใบอ้อย	ปฏิบัติ	20	1	6	4	2	7
		(18.3)	(0.9)	(5.5)	(3.7)	(1.8)	(6.4)
	ไม่ปฏิบัติ	89	3	17	14	22	33
		(81.7)	(2.8)	(15.6)	(12.8)	(20.2)	(30.3)

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12

The 12th STOU National Research Conference

4. การยอมรับการหยุดเผาใบอ้อยของเกษตรกร

จากผลการศึกษา พบว่า การไถกลบและสับใบอ้อยเป็นวิธีการจัดการใบอ้อยที่เกษตรกรยอมรับนำไปปฏิบัติมากที่สุด (ร้อยละ 65.1) รองลงมาคือ การใช้ใบอ้อยเป็นวัสดุคลุมดิน (ร้อยละ 60.6) การใช้รถตัดอ้อย (ร้อยละ 54.1) ในขณะที่วิธีการจัดการใบอ้อยที่เกษตรกรยอมรับน้อยที่สุด คือ การใช้ใบอ้อยผลิตเป็นอาหารสัตว์ (ร้อยละ 12.8) และการผลิตเชื้อเพลิงชีวมวลจากใบอ้อย (ร้อยละ 14.7) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การยอมรับการหยุดเผาใบอ้อยของเกษตรกร

n = 109

การจัดการใบอ้อย	เกษตรกรที่ยอมรับนำไปปฏิบัติ		อันดับ
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	
1. การใช้รถตัดอ้อย	59	54.1	3
2. การใช้ใบอ้อยเป็นวัสดุคลุมดิน	66	60.6	2
3. การไถกลบและสับใบอ้อย	71	65.1	1
4. การใช้ใบอ้อยผลิตเป็นอาหารสัตว์	14	12.8	5
5. การผลิตเชื้อเพลิงชีวมวลจากใบอ้อย	16	14.7	4

5. ปัญหาและข้อเสนอแนะต่อการยอมรับการหยุดเผาใบอ้อยของเกษตรกร

5.1 ปัญหา

เกษตรกรมีปัญหาต่อการยอมรับการหยุดเผาใบอ้อย ด้านวิธีการส่งเสริม อันดับที่ 1 (ระดับปานกลาง) ในประเด็นการให้คำปรึกษาแนะนำเรื่องการจัดการอ้อยจากเจ้าหน้าที่ และการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ปัญหา อันดับที่ 2 คือ ด้านการปฏิบัติ (ระดับปานกลาง) ในประเด็นการเผาใบอ้อยเป็นวิธีการปฏิบัติที่สืบทอดกันมานาน และปัญหา อันดับที่ 3 คือ ด้านความรู้ (ระดับน้อย) ในประเด็นความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการจัดการใบอ้อย

5.2 ข้อเสนอแนะ

เกษตรกรให้ข้อเสนอแนะว่า เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐควรลงพื้นที่รณรงค์การหยุดเผาอ้อยและให้คำแนะนำในการจัดการใบอ้อย รวมถึงหน่วยงานภาครัฐควรให้การสนับสนุนเครื่องจักรกลการเกษตรให้แก่กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตอ้อยเพื่อลดการเผาอ้อย

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12

The 12th STOU National Research Conference

การอภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ผลิตอ้อย

จากการศึกษาสภาพเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ผลิตอ้อย พบว่า เกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 54.95 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีประสบการณ์ผลิตอ้อยเฉลี่ย 12.22 ปี มีพื้นที่ผลิตอ้อยเฉลี่ย 23.36 ไร่ ปริมาณผลผลิตอ้อยที่ได้รับเฉลี่ย 10.03 ตันต่อไร่ สอดคล้องกับ นิสาพร ดวงสุข (2563:37-42) ศึกษาปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องต่อการเผาอ้อยของเกษตรกรในพื้นที่ อ.ทองแสนขัน จ.อุดรดิตถ์ พบว่า เกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 54.38 ปี เกษตรกรมากกว่าครึ่งจบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีประสบการณ์การปลูกอ้อยเฉลี่ย 12.09 ปี มีพื้นที่ปลูกอ้อยเฉลี่ย 29.68 ไร่ และผลผลิตอ้อยเฉลี่ย 10.49 ตัน อภิปรายได้ว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นวัยกลางคน เนื่องจากผู้สูงอายุไม่มีกำลังในการทำเกษตร และเกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาสูงสุดเพียงชั้นประถมศึกษา จึงต้องสืบต่ออาชีพเกษตรกรต่อจากรุ่นพ่อแม่ที่แก่ชราแล้ว ส่วนลูกหลานคนรุ่นใหม่มักออกไปประกอบอาชีพอื่นซึ่งไม่ใช่งานทำไร่อ้อย และเกษตรกรมีประสบการณ์ในการผลิตอ้อยยาวนานตั้งแต่อดีตที่ได้ช่วยครอบครัวปฏิบัติมา เกษตรกรมีพื้นที่ปลูกอ้อยมาก เนื่องจากการผลิตอ้อยต้องมีต้นทุนการผลิตสูง จึงจำเป็นต้องมีพื้นที่ปลูกมากเพื่อให้มีรายได้คุ้มค่าต่อการลงทุน อีกทั้งอ้อยเป็นพืชไร่ซึ่งใช้ปริมาณน้ำในการผลิตน้อย และการจัดการในแปลงง่ายกว่าข้าว ประกอบกับมีโรงงานน้ำตาลในพื้นที่ มีการบริหารจัดการด้านการผลิตและตลาดระหว่างเกษตรกรกับโรงงานน้ำตาลอย่างชัดเจน ทำให้เกษตรกรสนใจและขยายพื้นที่การผลิตอ้อยมากขึ้น และการปลูกอ้อยของเกษตรกรจะอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก ทำให้มีปริมาณผลผลิตเฉลี่ยไม่สูงมากนัก เมื่อเปรียบเทียบกับผลผลิตของอ้อยที่มีระบบน้ำ

2. ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการใบอ้อยของเกษตรกร

2.1 ความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการจัดการใบอ้อย

จากการศึกษาความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการจัดการใบอ้อย พบว่า เกษตรกรร้อยละ 88.99 มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการใบอ้อยอยู่ในระดับมาก โดยมีความรู้มากที่สุดด้านความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการผลิตอ้อย ในประเด็นการไถกลบใบอ้อย ทำให้ดินอุดมสมบูรณ์ สอดคล้องกับ เจนจิรา ใจทาน (2556:47-51) ศึกษาการรับรู้ถึงผลกระทบจากการเผาอ้อยของเกษตรกรในเขต อ.ตากฟ้า จ.นครสวรรค์ พบว่า การรับรู้ของเกษตรกรต่อผลกระทบจากการเผาอ้อยของเกษตรกรในเขต อ.ตากฟ้า จ.นครสวรรค์ เฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (คะแนนเฉลี่ย 3.85) และเมื่อแยกพิจารณาแต่ละด้านปรากฏว่า เกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ระดับมากทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านผลกระทบจากการเผาอ้อยก่อนการเก็บเกี่ยว (คะแนนเฉลี่ย 4.19) ด้านผลกระทบจากการเผาอ้อยก่อนการเตรียมดิน (คะแนนเฉลี่ย 4.00) และด้านผลกระทบจากการเผาอ้อยหลังการเก็บเกี่ยว (คะแนนเฉลี่ย 3.85) เนื่องจากเกษตรกรมีประสบการณ์ในการผลิตอ้อยเป็นเวลานาน ทำให้มีความรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของใบอ้อยในการเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ให้แก่ดิน และรับรู้ผลกระทบจากการเผาใบอ้อยต่อกระบวนการผลิตอ้อยทุกขั้นตอน

2.2 การปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการใบอ้อยของเกษตรกร

2.2.1 ปฏิบัติ จากการศึกษากิจการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการใบอ้อยของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่นิยมจัดการใบอ้อยด้วยวิธีการไถกลบและสับใบอ้อย (ร้อยละ 67.9) รองลงมาคือ การใช้ใบอ้อยเป็นวัสดุคลุมดิน (ร้อยละ 62.4) สอดคล้องกับ วิทยา ยิ่งยวด (2561:84-87) ศึกษาการใช้เทคโนโลยีการเก็บเกี่ยวผลผลิตอ้อยโรงงานแบบใช้รถตัดและใช้คนตัดของเกษตรกรใน อ.เมือง จ.กาญจนบุรี พบว่า เกษตรกรที่เก็บเกี่ยวผลผลิตอ้อยโรงงานแบบใช้รถตัด มีความพึงพอใจด้านการจัดการแปลงปลูกหลังการเก็บเกี่ยวผลผลิตอ้อยโรงงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.53) เมื่อพิจารณารายละเอียด

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12

The 12th STOU National Research Conference

พบว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก 2 ประเด็น ได้แก่ การกำจัดวัชพืชหลังการเก็บเกี่ยว (ค่าเฉลี่ย 4.09) และการกำจัดโรคพืชหลังการเก็บเกี่ยว (ค่าเฉลี่ย 3.47) เกษตรกรมีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง 2 ประเด็น ได้แก่ การกำจัดแมลงศัตรูพืชหลังเก็บเกี่ยว (ค่าเฉลี่ย 3.30) และการเจริญเติบโตของตออ้อยหลังการเก็บเกี่ยว (ค่าเฉลี่ย 3.29) เนื่องจากการไถกลบและสับใบอ้อย รวมถึงการใช้ใบอ้อยเป็นวัสดุคลุมดิน ช่วยกำจัดวัชพืชและแมลงศัตรูพืชที่อยู่ในดินซึ่งเป็นสาเหตุโรคพืช อีกทั้งยังช่วยรักษาความชื้นในดินและเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดินทำให้ตออ้อยเจริญเติบโตได้ดี

2.2.2 ไม่ปฏิบัติ เกษตรกรร้อยละ 81.7 ไม่เลือกวิธีการจัดการใบอ้อยโดยการนำใบอ้อยไปผลิตเป็นเชื้อเพลิงชีวมวล สอดคล้องกับ กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน (2558:12) ได้ให้ข้อมูลศักยภาพชีวมวลของประเทศไทยว่า ใบและยอดอ้อยเป็นเศษวัสดุทางการเกษตรที่ปัจจุบันไม่ได้นำไปใช้งาน เนื่องจากมีปัจจัยด้านการเก็บและขนส่ง ซึ่งการปลูกอ้อยนั้นเกษตรกรจะใช้ต้นอ้อยที่คงเหลือภายหลังการเก็บเกี่ยวเป็นต้นพันธุ์ในการปลูกในฤดูต่อไป ดังนั้นจึงต้องพิจารณาถึงวิธีการเก็บใบอ้อยที่จะไม่ส่งผลกระทบต่อต้นพันธุ์ และมีค่าใช้จ่ายในการเก็บที่เหมาะสม ตลอดจนการเก็บรวบรวมเพื่อขนส่งและค่าใช้จ่ายในการขนส่ง อภิปรายได้ว่า วิธีการเก็บเกี่ยวใบอ้อยค่อนข้างยุ่งยาก และมีค่าใช้จ่ายในการขนส่งใบอ้อยไปยังโรงงานน้ำตาล ทำให้เกษตรกรไม่นิยมจัดการใบอ้อยด้วยการผลิตเป็นเชื้อเพลิงชีวมวล และเกษตรกรเกือบทั้งหมดไม่เลือกวิธีการใช้ใบอ้อยเป็นอาหารสัตว์ (ร้อยละ 83.5) สอดคล้องกับ วาสนา ศิริแสน (2551:59-60) ศึกษาการใช้ประโยชน์จากเศษเหลือทางการเกษตรเป็นอาหารสัตว์ พบว่า ยอดอ้อยสามารถใช้เป็นอาหารโค กระบือ ได้ทั้งในลักษณะสดแห้ง และหมัก แต่ต้องใช้ร่วมกับอาหารข้นหรือวัตถุดิบอื่นๆ เพราะยอดอ้อยมีคุณค่าทางโภชนาการต่ำกว่าหญ้าและใกล้เคียงกับฟางข้าว จึงต้องปรับปรุงคุณภาพก่อนเพื่อเพิ่มคุณค่าทางโภชนาการให้เพียงพอกับความต้องการของสัตว์ โดยสามารถทำได้หลายวิธี เช่น การทำให้ลักษณะรูปร่างเปลี่ยนแปลงให้มีขนาดเล็กลงสัตว์จะได้กินได้มาก การหมักด้วยสารยูเรีย การหมักร่วมกับกากน้ำตาล การใช้ยอดอ้อยร่วมกับอาหารเสริมโปรตีน เช่น อาหารข้นและพืชตระกูลถั่วต่างๆ อภิปรายได้ว่า การใช้ใบอ้อยเป็นอาหารสัตว์ต้องผ่านขั้นตอนการปรับปรุงคุณภาพก่อน ซึ่งมีความยุ่งยากและซับซ้อน และมีข้อจำกัดในเรื่องคุณค่าทางโภชนาการค่อนข้างต่ำ ทำให้เกษตรกรไม่นิยมจัดการใบอ้อยด้วยวิธีนี้

3. การยอมรับการหยุดเผาใบอ้อยของเกษตรกร

จากการศึกษาการยอมรับการหยุดเผาใบอ้อยของเกษตรกร พบว่า การไถกลบและสับใบอ้อยเป็นวิธีการจัดการใบอ้อยที่เกษตรกรยอมรับนำไปปฏิบัติมากที่สุด (ร้อยละ 65.1) รองลงมาคือ การใช้ใบอ้อยเป็นวัสดุคลุมดิน (ร้อยละ 60.6) และการใช้รถตัดอ้อย (ร้อยละ 54.1) ตามลำดับ สอดคล้องกับ วิทยา ยิ่งยวด (2561:115) พบว่า เกษตรกรที่เก็บเกี่ยวผลผลิตอ้อยโรงงานแบบใช้รถตัดมีความพึงพอใจเรื่องการจัดการแปลงปลูกหลังการเก็บเกี่ยวผลผลิตมากกว่าเกษตรกรที่เก็บเกี่ยวผลผลิตแบบใช้คนตัด เนื่องจากการใช้รถตัดจะมีเศษใบอ้อยคลุมผิวดินช่วยรักษาความชื้น และเป็นแหล่งปุ๋ยอินทรีย์ รวมทั้งยังช่วยลดต้นทุนการกำจัดวัชพืชหลังการเก็บเกี่ยว อภิปรายได้ว่าเกษตรกรเห็นถึงประโยชน์ของใบอ้อยซึ่งเป็นวัสดุเหลือใช้หลังการเก็บเกี่ยว จึงยอมรับการหยุดเผาใบอ้อยและเลือกเก็บเกี่ยวอ้อยโดยวิธีใช้รถตัด

4. ปัญหาและข้อเสนอแนะต่อการยอมรับการหยุดเผาใบอ้อยของเกษตรกร

4.1 จากการศึกษาปัญหาต่อการยอมรับการหยุดเผาใบอ้อยของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรมีปัญหาด้านวิธีการส่งเสริม ในประเด็นการให้คำปรึกษาแนะนำเรื่องการจัดการอ้อยจากเจ้าหน้าที่ และการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และด้านการปฏิบัติ ในประเด็นการเผาใบอ้อยเป็นวิธีการปฏิบัติที่สืบทอดกันมานาน สอดคล้องกับ อนงค์นาถ สุขสิริ (2556:146)

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12

The 12th STOU National Research Conference

ศึกษาการรับรู้ผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อมจากการเผาใบอ้อยของเกษตรกร ต.หนองตากยา อ.ท่าม่วง จ.กาญจนบุรี พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการรับรู้ผลกระทบจากการเผาใบอ้อยของกลุ่มตัวอย่าง คือ ปัญหาการขาดการได้รับข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ ในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการเผาใบอ้อย และความเคยชินกับความสะดวกสบายในการเก็บเกี่ยวอ้อยด้วยการเผาใบอ้อย และสอดคล้องกับ เจนจิรา ใจทาน (2556:46) พบว่า เกษตรกรส่วนมากมีเจ้าหน้าที่จากโรงงานคอยให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับผลกระทบจากการเผาใบอ้อย (ร้อยละ 80.9) รองลงมา มีเพื่อนเกษตรกรและผู้นำชุมชนคอยให้ข้อมูลข่าวสาร (ร้อยละ 8.6 และ ร้อยละ 7.2 ตามลำดับ) นอกนั้น เจ้าหน้าที่ภาครัฐคอยให้ข้อมูลข่าวสาร (ร้อยละ 3.3) แสดงให้เห็นว่าการได้รับข้อมูลข่าวสาร หรือการส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีผลต่อการตัดสินใจเผาใบอ้อยของเกษตรกร

4.2 จากการศึกษาข้อเสนอแนะต่อการยอมรับการหยุดเผาใบอ้อยของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรให้ข้อเสนอแนะว่า เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐควรลงพื้นที่รณรงค์การหยุดเผาใบอ้อยและให้คำแนะนำในการจัดการใบอ้อย รวมถึงหน่วยงานภาครัฐควรให้การสนับสนุนเครื่องจักรกลการเกษตรให้แก่กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตอ้อยเพื่อลดการเผาใบอ้อย สอดคล้องกับ เกรียงศักดิ์ ภัทรโกศล (2553:93) ศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของชาวไร่อ้อยในการลดการเผาใบอ้อยของโรงงานน้ำตาลบ้านไร่ อ.บ้านไร่ จ.อุทัยธานี มีข้อเสนอแนะดังนี้ เจ้าของไร่อ้อยต้องเพิ่มค่าจ้างแรงงานในการตัดอ้อยสด โรงงานอุตสาหกรรมน้ำตาล บ้านไร่ต้องจัดหารถตัดอ้อยให้เพียงพอต่อความต้องการของชาวไร่อ้อย เนื่องจากเกษตรกรไม่มีต้นทุนในการจัดหารถตัดอ้อย ซึ่งเป็นเครื่องจักรขนาดใหญ่และมีราคาสูงมาก ทำให้ต้องพึ่งพาแรงงานคนในการเก็บเกี่ยวอ้อยและเผาใบอ้อยเพื่อให้สามารถเก็บเกี่ยวอ้อยได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากการศึกษาความคิดเห็นต่อการจัดการใบอ้อยของเกษตรกร พบว่า

1) เกษตรกรร้อยละ 30.3 ไม่เลือกวิธีการผลิตเชื้อเพลิงชีวมวลจากใบอ้อย ในประเด็นการขาดการบริหารจัดการที่ดี เนื่องจากเกษตรกรมีความเข้าใจว่าโรงงานน้ำตาลไม่รับซื้อใบอ้อยเพื่อนำไปผลิตเป็นเชื้อเพลิงชีวมวล จึงควรจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อสร้างเครือข่ายระหว่างเกษตรกรผู้ผลิตอ้อย หน่วยงานกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เช่น กรมส่งเสริมการเกษตร กรมวิชาการเกษตร เป็นต้น ร่วมกับโรงงานน้ำตาลในพื้นที่ ในการแนะนำให้เกษตรกรทราบถึงประโยชน์ของใบอ้อยในการผลิตเป็นเชื้อเพลิงชีวมวลเพื่อใช้เป็นพลังงานทดแทน

2) เกษตรกรร้อยละ 36.7 ไม่ใช้รถตัดอ้อยในการเก็บเกี่ยวอ้อย เพราะขาดเครื่องจักร ดังนั้นโรงงานน้ำตาลจึงควรบริหารจัดการด้านรถตัดอ้อยให้เพียงพอต่อความต้องการของเกษตรกร และสำนักงานเกษตรอำเภอควรส่งเสริมให้เกษตรกรผู้ผลิตอ้อยรวมกลุ่มกันเป็นกลุ่มแปลงใหญ่ เพื่อให้เข้าถึงการสนับสนุนต่างๆ ของหน่วยงานภาครัฐ และเพื่อจัดหาเครื่องจักรกลการเกษตรหรือปัจจัยการผลิตมาใช้ร่วมกัน

1.2 จากการศึกษาการยอมรับการหยุดเผาใบอ้อยของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรร้อยละ 30.3 มีการยอมรับการหยุดเผาใบอ้อย ชัดเจนตรง ในวิธีการใช้ใบอ้อยผลิตเป็นอาหารสัตว์ ดังนั้นสำนักงานเกษตรอำเภอควรร่วมมือกับสำนักงานปศุสัตว์อำเภอในการให้คำแนะนำเกษตรกร เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากใบอ้อยในการผลิตเป็นอาหารสัตว์ ซึ่งใบอ้อยมีอาหารสูงแต่มีคุณค่าทางอาหารต่ำกว่าหญ้าอาหารสัตว์แต่สามารถใช้ทดแทนกันได้

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12

The 12th STOU National Research Conference

1.3 จากการศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อการยอมรับการหยุดเผาใบอ้อย พบว่า เกษตรกรมีปัญหาด้านการปฏิบัติ ระดับมาก (ร้อยละ 42.2) ในประเด็นการเผาเป็นวิธีการปฏิบัติที่สืบทอดกันมา รองลงมาคือ ด้านวิธีการส่งเสริม ในประเด็นการให้คำปรึกษาแนะนำเรื่องการจัดการอ้อยจากเจ้าหน้าที่ (ร้อยละ 38.5) ดังนั้นเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐจึงควรลงพื้นที่เพื่อสร้างการรับรู้ข่าวสารการณรงค์การหยุดเผาในพื้นที่การผลิตอ้อย เพื่อปรับเปลี่ยนทัศนคติและจิตสำนึกของเกษตรกรให้ยอมรับการผลิตอ้อยแบบปลอดการเผา

2. ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษาปัญหาการจัดการใบอ้อยของเกษตรกร เนื่องจากเกษตรกรบางส่วนมีความสนใจวิธีการจัดการใบอ้อยแต่ยังไม่ปฏิบัติ เช่น การไถกลบและสับใบอ้อย การใช้ใบอ้อยเป็นวัสดุคลุมดิน การใช้ใบอ้อยเป็นอาหารสัตว์ และการใช้ใบอ้อยผลิตเป็นเชื้อเพลิงชีวมวล

2.2 ศึกษาการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการลดปัญหาการเผาใบอ้อยของชุมชน เพื่อหาแนวทางในการสร้างความร่วมมือระหว่างเกษตรกรด้วยกันในการแก้ปัญหาการเผาอ้อยภายในชุมชนของตนเอง

2.3 ศึกษาความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการใช้รถตัดอ้อยในการเก็บเกี่ยวอ้อย เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการเผาอ้อยให้ลดลง

เอกสารอ้างอิง

กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน (2558) พลังงานชีวมวล กรุงเทพฯ: คอนซิลแตนท์.

ข่าวกรมส่งเสริมการเกษตร (2564) กรมส่งเสริมการเกษตรจัด Kick Off ผนึกกำลังปรับเปลี่ยนวิถีการผลิตสู่เกษตรกร “ปลอดการเผา”
ที่ จ.ร้อยเอ็ด. สืบค้นจาก <https://doanews.doae.go.th>

นิสาพร ดั่งสุข (2563) ปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องต่อการเผาอ้อยของเกษตรกรในพื้นที่ อ.ทองแสนขัน จ.อุดรดิตถ์ (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

วาสนา ศิริแสน (2551) การใช้ประโยชน์จากเศษเหลือทางการเกษตรเป็นอาหารสัตว์. *การเกษตรราชภัฏ* 7,1 (มกราคม – มิถุนายน): 57-65

วิทยา ยิ่งยวด (2561) การใช้เทคโนโลยีการเก็บเกี่ยวผลผลิตอ้อยโรงงานแบบใช้รถตัดและใช้คนตัดของเกษตรกรใน อ.เมือง จ.กาญจนบุรี (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

วิไลวรรณ สอนพูล (2559) คู่มือส่งเสริมการหยุดเผาในพื้นที่การเกษตร. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการเกษตร.

สำนักงานเกษตรอำเภอโกรกพระ (2565) แผนพัฒนาการเกษตรอำเภอโกรกพระ. อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์.

อนงค์นาถ สุขศิริ (2556) การรับรู้ผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อมจากการเผาใบอ้อยของเกษตรกร ตำบลหนองตากยา อำเภอนาทม จังหวัดกาฬสินธุ์ (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหิดล, นครปฐม.

เกรียงศักดิ์ ภัทรโกศล (2553) แนวทางการมีส่วนร่วมของชาวไร่อ้อยในการลดการเผาอ้อยของโรงงานน้ำตาลบ้านไร่ อ.บ้านไร่ จ.อุทัยธานี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, นครสวรรค์.

เจนจิรา ใจทาน (2556) การรับรู้ถึงผลกระทบจากการเผาอ้อยของเกษตรกรในเขต อ.ตากฟ้า จ.นครสวรรค์ (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12

The 12th STOU National Research Conference

ไพบูรณ์ คะเชนทร์พรรค. (2561). การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยเชิงปริมาณ ใน ประมวลสาระชุดวิชาวิทยานิพนธ์ ชั้น 2 (หน่วยที่ 6, น.48). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

GreedisGoods (2561). 5 M คืออะไร ? วิเคราะห์ปัญหาด้วยทฤษฎี 5 M Model. สืบค้นจาก <https://greedisgoods.com>

